

PODACI O OSNIVANJU RADNIČKOG KULTURNO SPORTSKOG
DRUŠTVA "PELAGIĆ" BANJA LUKA

Napisao Mandić Mato, prvi sekretar društva, sada službenik sreskog Zavoda za socijalno osig. Jajca.-

Nekako do konca 1927 godine, sindikalne organizacije URSS-a u Banjoj Luci, bile su smještene u zgradi vlasništvo Isaka Poljokana na pijaci tako, da je u doljajem dijelu zgrade do koje se je dolazilo stepeni cama, nalazila gostionica koju je držao pekarski radnik Margetić Marko. Kroz tu gostionicu bio je prolaz u salu, u koju se je moglo doći i sa prvih stepenica, u kojoj su se redovno subotom i nedjeljom održavale igranke a od vremena do vremena priredbe sa raznim programima. Tada nije postojalo nikakovo Radničko kulturno umjetničko društvo, nego kada je trebalo održati kakovu priredbu sa pozorišnim komadom, izvodjači bili su članovi sindikalnih podružnica, pa sam i ja kao član sindikata kožarsko-preradivačkih radnika rukovodio i radio na pripremanju pozorišnih djela. Tom prilikom nastupao je i tamburaški zbor kojeg je vodio pok. Čardžić Avdo, ali taj zbor je bio u stvari zbor mjesnog sindikalnog vijeća.

Nekako u jesen ili pod kraj ljeta 1927.g. oformljen je inicijativni odbor od predstavnika sindikalnih podružnica radi osnivanja kulturno umjetničkog društva. U taj odbor ušli su, Radan Pavao, Hiter Rudolf, Čardžić Avdo, Mandić Mato, Balaban Dušan i Softić Mustafa, koji je ujedno bio predsjednik Radničkog sportskog društva "Borac".

Taj sastanak održan je 1927 godine u gostionici koju je držala Mara Veljković, žena pekara Dimitrije Veljkovića, a koja se je nalazila na uglu Martičeve ulice preko puta ondašnje kavane "Zora". Na sastanku je je donešena odluka, a obzirom da je u sastav društva ušao i Radnički sportski klub "Borac" da se društvo nazove "Radničko kulturno sportsko društvo "Pelagić", što je i usvojeno. Za prvog predsjednika društva izabran je Rudolf Hiter, tadašnji službenik Okružnog ureda za osiguranje radnika, a za sekretara Mandić Mato. Za blagajnika izabran je pok. Volak Karlo, službenik Okružnog ureda za osiguranje radnika Banjaluka, koji nije bio prisutan tome sastanku.

Godine 1928 tadašnja Radnička komora za Bosnu i Hercegovinu u Sarajevu, kupila je u Banjoj Luci zgradu od nekog penzionisanog sudije Kocmuta, za smještaj svoga povjereništva u jednoj strani zgrade, a druga strana odredjena je bila za smještaj sindikalnih organizacija i RKSD "Pelagić" tako, da je od više soba koje su bile paralelne načinjena jedna salica, u istoj napravljena pozornica, pa je društvo tada tek počelo sa aktivnijim radom. U podkrovlju iste zgrade, bila je smještena svlačionica RSD "Borac". (U toj zgradi sada se nalazi dom učenika u privredi "Kerabegović Edhem-Leda"). Tada je i oformljen pjevački hor pod rukovodstvom pok. Čardžića Avde. Za dokaz služi slika koja je sada u posjedu moje svastike Rogulić Josipa, koja je i sada redovan pjevač hora "Pelagića" u Banjoj Luci.

Godine 1928 održavan je u Sarajevu slet radničkih kulturnih i sportskih društava. Na tom sletu sudjeluje i "Plegaić" sa horom i nogometnim klubom "Borac". U Sarajevo se je putovalo sa kolima (4-5 kola) na kojima je bilo sjeno, pa je u takovom sastavu društvo krenulo u Sarajevo preko Jajca, s tim, što se je društvo zadržalo u Turbetu i održalo priredbu za tamošnje pilanske radnike. U Turbetu je došlo do incidenta izazvanih od strane žandara, jer prilikom ulaska u Turbe, pjevači su razvili crvenu zastavu koju su ponijeli u Sarajevo, na što su žandari tražili da se zastava savije. Došlo je do hapšenja i pritvaranja pojedinih pjevača. Prilikom sleta izvršen je i otvorenje stadiona R.S.D "Hajduk" u Sarajevu, kojom prilikom je odigrana cup utakmica radničkih sportskih klubova, pa je tada sekcija društva tj. sportski klub "Borac" koji je došao u finale sa R.S.D "Proleter" iz Teslića osvojio pehar Saveza kulturno prosvjetnih društava Bosne i Hercegovine u Sarajevu.

Nakon stanovitog vremena, vrlo dobro se sjećam, a prilikom godišnje skupštine društva za drugog pretsjednika po redu izabran je sada pok. Anton David, obučarski radnik (erihter-krojač gornjih dijelova cipele). Tek nakon dvije ili tri godine rada društva, na čelo društva tj. za pretsjednika došao je Popović Lazo pilanski radnik.

U nikom slučaju nije moglo biti, da je RKSD "Pelagić" osnovano 1923 godine, a da je osnovano 1927 dobro se sjećam, jer kako sam napomenuo za prvog sekretara društva bio sam izabran je.

U Jajcu, 14 novembra 1957.g.

M a n d i ć M a t o, službenik
sreskog Zavoda za socijalno osiguranje
J a j c e

Arhiv Bos. krajine B. Luka

ABK 209-M6-VII/215